

Çocuk ihmali ve istismarı nedir?

Çocuk istismarı;

- Tekrarlanabilirliği
- Çocuğa genellikle yakın olan kişiler tarafından yapılıyor olması
- Çocuğun yaşamının ilerleyen yıllarını etkileyecek travmalara sebep olması nedeniyle tanımlanması ve tedavi edilmesi en zor travma türüdür.

İstismar bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini, duygusal gelişimini olumsuz etkileyen davranışlardır.

Çocuk ihmali çocuğa bakım vermekle yükümlü olan(anne,baba) kimseler ya da diğer yetişkinlerin beslenme,giyinme,barınma,eğitim,sağlık,sevgi gibi temel gereksinimleri ihmal etmeleridir. Çocuğun bu ihmal ile beraber bedensel,duygusal,ahlaki ve sosyal gelişiminin engellenmesidir.

İstismar ve ihmal; **fiziksel ihmal ve istismar, duygusal ihmal ve istismar, cinsel istismar** olarak 3 başlık altında değerlendirilir.

Fiziksel istismar ve ihmal

Fiziksel istismar; 18 yaşından küçük bireyin anne,baba ve bakımından sorumlu kişi tarafından sağlığına zarar verecek derecede yaralanma benzeri sonuçları olacak şiddete maruz kalmasıdır.Hasar elle ya da nesneyle vurarak,itilerek,sarsılarak oluşabilir.

Fiziksel ihmal;yetersiz besleme,giydirme,temizleme ya da bakım verme yoluyla oluşabilir.

Ebeveynler eğitim kurumlarında ya da sokakta gerçekleşen fiziksel istismarın kaza olarak ele alınması ve gözden kaçması durumlarına karşı dikkatli olmalıdır!!!

Ebeveynler çocuklara karşı davranışlarının ihmali ve istismar olup olmadığıyla ilgili eğitim kurumlarının rehberlik servislerinden gerekli bilgileri alabilirler.

Çocuğunuzda tekrarlayan şüpheli yaralanmalar var ise, bu durum çocuğun uyku düzenini, beslenmesini etkiliyor ise; çocuğunuz son zamanlarda sizle ve diğer yetişkinlerle fiziksel temastan kaçınıyor,sık sık ağlıyor ve saldırgan davranışlar sergiliyor ise fiziksel istismardan şüphelenebilirsiniz. Ancak bu şüpheyi netleştirmek adına uzman yardımı almalısınız. Her saldırgan davranış, huzursuzluk ve günlük düzenin bozulması ihmali ve istismar şüphesi oluşturmayabilir.

Duygusal istismar ve ihmal

Duygusal istismar çok yaygın olan fakat ebeveynlerin en az farkında oldukları istismar türüdür.

Çocuğun;

- becerilerinin sürekli kötülenmesi
- sosyalleşme, diğer insanlarla ilişki kurma haklarından mahrum edilmesi
- sürekli (seni canavarlara veririm) gibi insanüstü güçlerle ve terk etme ile tehdit edilmesi
- yaşına uygun olmayan ağır işlerde çalıştırılması
- yaşına uygun olmayan isteklerde bulunulması şeklinde tanımlanır.

En sık görülen duygusal istismar türleri;**bağırma,tehdit,reddetme,duygularını ifade etmesini engelleme,aşağılama,lakap takma,yaşın üstünde sorumluluk yükleme,küfretme,kardeşler arasında ayrımcılık yapma,yalnız bırakma,korkutma,önemsememe,aşırı baskı kurma,aşırı koruma.**

Zihinsel anlamda özel gereksinimi olan çocuklar için ;

Özel gereksinimli çocuklar için ebeveynlerin üstünde dikkatle durması gereken istismar türüdür.Hangi yaşta olursa olsun zihinsel olarak yaşının gerisinde olan bir çocuktan bulunduğu yaşın ve daha ileri yaşların becerilerini beklemek duygusal istismardır. Bu beklenti hem çocukta saldırgan,yıkıcı davranışlara hem de beklentisi karşılanmayan ebeveynde çocukla ilgili olumsuz düşüncelere yol açar.

Fiziksel anlamda özel gereksinimi olan çocuklar için;

Ebeveynler için, özellikle bedensel engeli olan çocuklara karşı bu engeli alay konusu haline getirerek normalleştirme yanlış bir yöntemdir. Yapılması gereken çocuğun engel durumunun en az farkında olacağı şartların oluşturulmasıdır. Örneğin; başarılı olduğu derse yoğunlaşmak, engel durumunun farketmeyen oyunlara yönlendirmek daha doğru olacaktır. Bedensel engeli olan bireyler için yukarıda verilen duygusal istismar türlerine maruz kalmak, zeka düzeyi normal olmasına rağmen öğrenme güçlüğüne ve dikkat dağınıklığına neden olmaktadır.

Cinsel istismar

Cinsel istismar çocuğun bir erişkin ya da gelişimsel olarak kendinden büyük bir çocuk tarafından cinsel doyum sağlamak amacıyla ne anlama geldiğini anlamadığı, hazır olmadığı, onay vermediği,yasalara ve toplumun ahlaki değerlerine uymayan cinsel saldırıya uğramasıdır.

Cinsel istismarda eğitim düzeyi, sosyal çevre, ekonomik düzey herhangi bir fark yaratmaz.

Çocuğunuzun cinsel istismara uğradığı nasıl anlaşılır?

- Çocuğunuz yaşına uygun olmayan cinsel davranışlar sergiliyorsa
- çocuğın genital bölgesinde kanama varsa
- çocuğın açık ve kesin ifadesi varsa
- son zamanlarda anlamsız aşırı içe kapanma ve sebebi olmayan hastalık yakınmaları varsa baş ağrısı,karın ağrısı gibi
- son zamanlarda altını ıslatma,parmak emme, anneye yapışma arttıysa
- okula giden çocukta okulla ilgili sorunlar, derslere yoğunlaşamama varsa
- yeme alışkanlığında değişme
- dalgınlık nedeniyle kazalar geçirmede artış
- gelişim dönemine uygun olmayan mastürbasyon, diğer çocukları cinselliğe zorlama davranışları
- korku,suçluluk,utanç

Ancak bu belirtilerin olması cinsel istismar vardır demek için yeterli değildir. Bir uzmanın çocuğu incelemesi, çocukla görüşmesi,gerekli laboratuvar incelemesinin yapılması gereklidir.

Bu belirtiler aynı zamanda çocuğın gündelik hayatında yaşadığı kaygıların, ebeveynle sorunlu ilişkilerin de sonucu olabileceğinden istismar şüphesinin netleşmesi için uzman kişilerin ve kurumların dahil olması şarttır. İstismar şüphesi oluşan durumlarda en yakın güvenlik birimine başvurmalısınız. Çocuk ihmal ve istismarı Türk Ceza Kanununa göre suçtur ayrıca istismarı bildirmeyen aile üyeleri, sağlık kurumları, eğitimciler ve tanıklar hakkında da cezai işlem uygulanır.

Çocuklara özel bölgeleri öğretin

- **dudak,boyun**
- **göğüs**
- **genital bölgeler**

Ona çıplık atmayı öğretin, biri onun özel bölgelerine dokunduğunda, zarar verdiğinde çıplık atarak oradan kaçmasını öğretin.

Seni öpebilir miyim?

Siz bile çocuğunuzu öpmeden önce sorun ki,çocuk bunun rastgele olmadığını,yalnızca kendi izniyle olacağını öğrensin.

Mahremiyet eğitimi evde başlar

Çocuğunuzun bedenine, kararlarına ve isteklerine saygı duyarak ve onu koşulsuz severek mahremiyet eğitimine başlayabilirsiniz.

Zihinsel alanda özel gereksinimli çocuklar için istismarı engelleme;

Zihinsel ya da fiziksel engeli olan bireyler, çocuklar istismar ve ihmal olaylarında öncelikli risk grubundadır. Zihinsel engeli olan çocuklar yaşanan istismarı anlamada, anlatacak dil yeteneği yoksa anlatmada, hatta söyleseler bile inandırmada zorluk yaşarlar.

Tüm çocuklarda olduğu gibi özel gereksinimli çocuklarda da istismar ve ihmalin çocuk üzerinde belirtileri vardır. Çocuğun zihinsel yaşına uygun bir dille yasak vücut bölgelerinin anlatılması, ebeveyn ve sağlık çalışanları dışında bu bölgelere dokunulduğunda verilmesi gereken tepkilerin öğretilmesi gerekir(**Çok tekrar gerektirse de öğretilmelidir**)!! Zihinsel engelli çocuklar takvim yaşı büyük olsa da zihinsel yaşlarına uygun cinsel sorular sorabilirler bu durum normaldir. Bu çocuklara cinsellik ve cinselliğin nerde nasıl sergileneceği konuları üstü kapalı bir şekilde değil de net, açık, somut, yoruma kapalı bir dille anlatılmalıdır. Ayrıca çocuğun takvim yaşına uygun kıyafetler giydirilmelidir(yaşına göre daha çocuksu olmamalı!!).

Zihinsel engelli çocukların soru sorma, merak edileni tartışma, kendini etkili ifade etme becerileri eksik olduğundan ebeveynler tarafından etkili cinsel eğitim verilmelidir. Bağlı bulundukları eğitim kurumları bu konuda gerekli özeni göstermelidir.

Kaynaklar: <http://www.sometzihinsel.org/makaleler/368-zhn-engell-cocuklarda-cinsel-etm.html>

Dr. Suzan Saner, çocuk cinsel istismarı ve zor açığa çıkması, s9-10.

Prof. Dr. Sefa Bulut , Engelli bireylere yönelik ihmal ve istismar

Rehberlik Servisi